

ዶክተር አበራ ሞላ

ቴክኖሎጂ

ግዕዝ በኮምፕዩተር

ኢትዮጵያ ለዓለም ካበረከተቻቸው የሚያኮሩ ቅርስዎች የግዕዝ ፊደልዎችና የአጻጻፍ ዘዴዎች አንዱ ነው። በራሳችን ፊደላት፣ አቃዥና የጽሑፍ ምልክቶች ለብዙ ሺህ ዓመታት ስንጠቀም ቆይተናል። እንደጊዜው ሁኔታም በማሻሻል በማተሚያ መሣሪያዎችና በጽሕፈት መኪናዎች ለመጠቀም ችለናል።

ባለፉት ዓመት ዓመታት የብዙ አገሮች የጽሑፍና የሥራ መሣሪያዎች ኮምፕዩተሮች ሆነዋል። ከጥቂት ዓመታት በፊትም በእንግሊዝኛ የፊደል ገበታ ላይ የተመሠረተውን የጽሑፍ መኪና (የEthiopian Typewriter) የቅጥልጥል አጻጻፍ ዘዴ በኮምፕዩተር ለመጠቀም ተችሏል። የእንግሊዝኛን የፊደል ገበታ ወስዶ የግዕዝ ፊደላትን እንዲጻፍ ማድረግና ይኸንኑ ቴክኖሎጂ ወደ ኮምፕዩተር ማስተላለፍ የሚደነቅ ግሩም ሥራ ነው። የቅጥልጥሎቹ የጽሕፈት መኪና ፊደላት አጻጻፍ ከእጅ ጸሐፊ ሊያድነንም ያልተሟላ፣ ያልተስተካከለና አስቸጋሪ ከመሆኑም ሌላ የጥንቱም ሆኑ ዘመናዊው የእጅ ጽሕፈትና የማተሚያ ቤቶች ፊደሎቻችን የተቀጣጠሉ አይደሉም። ለምሳሌ 'ላ' በ'ላ' ቀኝ እግር ላይ በተቀጠለ ግንድ የሚሠራ ያልተለመደ ፊደል ሳይሆን እራሱን የቻለ ግራ እግሩ ያጠረ ፊደል ነው። ትክክለኛዎቹ የግዕዝ 'ለ' እና 'ላ' ፊደላት የቀኝ እግሮች ርዝመቶች እኩል ናቸው።

በቅርቡም ኢትዮጵያዊው ዶክተር አበራ ሞላ ለመጀመሪያ ጊዜ እያንዳንዱ የግዕዝ ፊደል ሳይቀጣጠል በኮምፕዩተር ሊጻፍና ሊታተም የሚችልበትን breakthrough ዘዴ ለመፍጠር ችለዋል። በዚህም የተነሳ ከዚህ በፊት ሲደረግ እንደነበረው ፊደሎቻችን ለቴክኖሎጂው እንዲያመቹ ከመቀጣጠልና ከመቀናነስ ይልቅ ቴክኖሎጂው የፊደሎቻችንንና የእኛን ፍላጎቶች እንዲያሟላ ሆኗል። አዲሱ ዘዴ ቀልጣፋና ቀላል በመሆኑ እያንዳንዱ ፊደል የሚጻፈው ከሁለት መርገጫዎች ባልበለጡ ነው። ለምሳሌ ያህል ዊ ፊደልን ለመጻፍ የሚነኩት W እና F3 ወይንም W እና comma ወይንም W እና 3 ወይንም W እና 1 !!! ወዘተ ናቸው። የሚታተመውም ፊደል እራሱን የቻለ ዊ እንጂ ዋ ላይ በሚቀጠል _ ወይንም ሰረዝ አይደለም። ይህ አዲስ አጠቃቀም የተለያዩ የኮምፕዩተር ቴክኖሎጂዎችን በአቋራጭ ለግዕዝ አጻጻፍና ለኢትዮጵያ አሠራር ማውረስ እንድንችል ረድቷል። ይኸው የኮምፕዩተር ኅትመት ዘዴ ሞዴት (ModEth) በመባል በታወቀው የኢትዮጵያ ቃላት ማተሚያ (Publisher) ለአይ.ቢ.ኤምና ተመሳሳይ ኮምፕዩተሮች ተዘጋጅቶ ብዙ ሰዎች በዓማርኛ፣ ትግሪኛ፣ ኦሮሞኛና ጉራጌኛ ፊደላት በመጠቀም ሥራ ላይ አውለውታል።

ይህ ጽሑፍ የተጻፈው በዚሁ ሰፍትዌር በሸዋ scalable ታይፕሬስ ዓሥር ፖይንት መደበኛ ፎንት ወይንም ሆህያት በHP Laserjet III ማተሚያ ነው። በበለጠ ለመረዳት የኢትዮጵያ ኮምፕዩተሮችና ሰፍትዌርን በስልክ ቁጥር (303) 972-2186 ማነጋገር ወይንም ለEthiopian Computers and Software, 9781 W. Fremont Pl., Littleton, Colorado 80123-4102, U.S.A. መጻፍ ይቻላል።w

ETHIOPIAN REVIEW / JANUARY 1991

© 1991 Ethiopian Review

ይህ የዓማርኛ ጽሑፍ በኅዳር ፲፱፻፹፫ ዓ.ም. ኢትዮጵያን ሪቪው መጽሔት ፲ጻ ፳፮ ታትሟል።

This Amharic article, on how Dr. Aberra Molla computerized Ethiopic was published in the *Ethiopian Review* magazine of January 1991.

.Last updated 6/28/2000

ግ ዕ ዝ በ ኮ ም ሃ ዩ ተ ር

ኢትዮጵያ ለዓለም ካበረከተታችው የሚያከፋ ቅርጾችዋ የግዕዝ ፊደሎችዋና የአጻጻፍ ዘዴዎችዋ አንድ ነው። በረባችን ፊደላት፣ አገዛዝና የጽሑፍ ምልክቶች ለብዙ ሺህ ዓመታት ስንጠቀም ቆይተናል። እንደገቢው ሁኔታም በግንኙነት በግንባራው መሣሪያዎችና በጽሕፈት መሪዎች ለመጠቀም ችለናል።

ባለፉት አሥር ዓመታት የብዙ አገሮች የጽሑፍና የሥራ መሣሪያዎች ኮምፕዩተሮች ሆነዋል። ከጥቂት ዓመታት በፊትም በእንግሊዝኛ የፊደል ገበታ ላይ የተመሠረተውን የጽሑፍ መስኖ (Ethiopian typewriter) የቅጥልጥል አጻጻፍ ዘዴ በኮምፕዩተር ለመጠቀም ተቻሏል። የእንግሊዝኛን የፊደል ገበታ ወይንም የግዕዝ ፊደላትን እንዲጽፍ ግድርግና ይኸንጉ ቴክኖሎጂ ወደ ኮምፕዩተር ግንኙነትና የሚደገቅ ግፍም ሥራ ነው። የቅጥልጥል የጽሕፈት መስኖ ፊደላት አጻጻፍ ከአጅ ጽሑፍ ቢያደገንም ያልተግባሩ ያልተሰተካከለና አሰፋፊ ከመሆኑም ሌላ የጥንቱም ሆኑ ዘመናዊው የአጅ ጽሕፈትና የግንባራ ቤቶች ፊደሎችን የተቀጣጠሉ አይደሉም። ለምሳሌ 'ላ' በ'ለ' ጥንቅቅ እግር ላይ በተቀጠለ ግንድ የሚሠራ ያልተለመደ ፊደል ባይሆን እራሱን የቻለ ጎራ እግሩ ያጠራ ፊደል ነው። ቅክለኛዎች የግዕዝ 'ለ' እና 'ላ' ፊደላት ይኮኑ እግሮች ርዝመቶች አኩሪ ናቸው።

በቅርቡም ኢትዮጵያው ዲክተር አቤራ ሞላ ለመጀመሪያ ጊዜ እያንጻጸሩ የግዕዝ ፊደል ባዮቶግራፍ በኮምፕዩተር ለጻፉና ሲታተፉ የሚቻለበትን breakthrough ዘዴ ለመፍጠር

ጥላዋል። በዚህም የተነሳ ዘዴ በፊት ሲደረግ እንደነበረው ፊደሎችን ለቴክኖሎጂው እንዲያመጡ ከመቀጣጠልና ከመተናኘስ ይልቅ ቴክኖሎጂው የፊደሎችንንና የአኛን ፍላጎት እንዲያሟላ ሆኗል። አዲስ ዘዴ ተልግላና ቀላል በመሆኑ እያንጻጸሩም ፊደል የሚጻፈው ዘላቂ መርገጫዎች ያልሰበሙ በመጠቀም ነው። ለምሳሌ ያህል ዩ ፊደልን ለመጻፍ የሚነኩት W እና E3 ወይንም W እና comuna ወይንም W እና 3 ወይንም W እና [...] ወይንም ናቸው። የሚታተሙም ፊደል አራሱን የቻለ ዩ እንጂ ሞላ ዩ ዘሚቀጠል - ወይንም ሰረዝ አይደለም። ይህ አዲስ አጠቃቀም የተለያዩ የኮምፕዩተር ቴክኖሎጂዎችን በአቋራጭ ለግዕዝ አጻጻፍና ለኢትዮጵያ አሠራር ግውረስ እንድንችል ረድቷል። ይኸው ኮምፕዩተር ጎትጦት ዘዴ ሞዴት (ModEth) በመባል በታወቀው የኢትዮጵያ ቃላት ግንባራ (publisher) ለአይቢኤምና ተመሳሳይ ኮምፕዩተሮች ተዘጋጅቶ በብ ሰዎች በአግርኛና ተግረኛ አይምኛና ጎራጌኛ ፊደላት በመጠቀም በተለያዩ ቋንቋዎችን ሥራ ላይ አውለውታል።

ይህ ጽሑፍ የተጻፈው በዚህ ልፍትዊር በሽዋ scalable ታይፕራስ አሥር ፖይንት መደቦች ፎንት ወይንም ሆሆት በH-P Laserjet III ግንባራ ነው። በሰለጠነ ለመረዳት የኢትዮጵያ ኮምፕዩተሮችና ልፍትዊርን በስልክ ቱር (303) 972-2186 ግንባራ ወይንም ለEthiopian Computers and Software, 9781 W. Fremont Pl., Littleton, Colorado 80123-4102 U. S. A. መጻፍ ይቻላል።

Ethiopic Computerization (1991) (English Translation of this Amharic Publication)

Amharic PDF ማረጋገጫ ፕሮግራም
ኢትዮጵያ

© ABSHA/ECS 1985-2010 (መብት) የኢትዮጵያ ኮምፕዩተርና ስልጠና ፎንደሽን ፲፱፻፸፯-፳፻፪ ዓ.ም.